Nederlandse Arbeidsinspectie
Ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

Prioritering risico's voor Meerjarenplan

2027-2030

Inhoud

Inleiding 4
- **Risicoprioritering** 4
- **Methode** 4

Geprioriteerde risico's op grond van IRA en OMA 2027-2030 5
- **De afweging per risico op basis van IRA en OMA** 6

Risico's eerlijk werk 9
- **1 Illegale tewerkstelling** 9
  - *1.1 Tewerkstelling van personen die niet in Nederland mogen werken* 9
  - *1.2 Schending tewerkstellingsvoorwaarden vreemdelingen met verblijfsrecht* 9
- **2 Onderbetaling** 10
  - *2.1 Onderbetalen of niet tijdig betalen van loon* 10
  - *2.2 Onderbetalen of niet tijdig betalen van de vakantiebijslag* 10
- **3 Arbeidsuitbuiting, ernstige benadeling, en ernstige misstanden en meervoudige overtreding arbeidswetten** 11
  - *3.1 Arbeidsuitbuiting* 11
  - *3.2 Ernstige benadeling* 11
  - *3.3 Ernstige misstanden en meervoudige overtredingen van de arbeidswetten* 11
- **4 Aantasting arbeidsvoorwaarden werknemers** 12
  - *4.1 Aantasting in cao's vastgestelde arbeidsvoorwaarden werknemers* 12
  - *4.2 Aantasting arbeidsvoorwaarden gedetacheerde werknemers* 12
  - *4.3 Aantasting arbeidsvoorwaarden ter beschikking gestelde arbeidskrachten* 12
- **5 Aantasting werkgevers- en werknemersrechten** 13
- **6 Discriminatie bij werving, selectie of beloning** 14

Risico's gezond en veilig werk 15
- **7 Ongewenst gedrag** 15
  - *7.1 Intern ongewenst gedrag* 15
  - *7.2 Ongewenst gedrag door derden* 15
- **8 Werkdruk** 16
  - *8.1 Te hoge werklast* 16
  - *8.2 Cognitieve overbelasting* 16
  - *8.3 Emotionele overbelasting* 16
- **9 Ongezonde arbeidspatronen** 17
  - *9.1 Te lang werken* 17
  - *9.2 Te weinig rusttijd* 17
  - *9.3 Verstoring van het bioritme als gevolg van arbeidspatronen* 17
  - *9.4 Overbelasting als gevolg van tijds- en plaatsonafhankelijk werken* 17

10 Gezondheidsschade door fysieke belasting 18
10.1 Overbelasting als gevolg van het manueel hanteren van lasten 18
10.2 Overbelasting als gevolg van repeterende bewegingen 18
10.3 Overbelasting door blootstelling aan trillingen 18
10.4 Overbelasting als gevolg van een ongunstige werkhouding 18
10.5 Te lang staan 18
10.6 Te lang zitten 18
10.7 Overbelasting als gevolg van intensief bewegen 18
10.8. Gezondheidsschade door beeldschermwerk 18
11 Fysisch ongezonde werkomgeving 20
11.1 Gezondheidsschade als gevolg van een ongezond omgevingsklimaat 20
11.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan lawaai 20
11.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan ioniserende straling 20
11.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan optische straling 20
11.5 Gezondheidsschade door blootstelling aan elektromagnetische velden 20
11.6 Gezondheidsschade door blootstelling aan overdruk of onderdruk 20
12 Gezondheidsschade door blootstelling aan gevaarlijke stoffen 21
12.1 Gezondheidsschade door blootstelling aan kankerverwekkende mutagene stoffen 21
12.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan reproductietoxische stoffen 21
12.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan sensibiliserende stoffen 21
12.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan irriterende stoffen 21
12.5 Gezondheidsschade door blootstelling aan neurotoxische stoffen 21
12.6 Gezondheidsschade door blootstelling aan asbest 21
13 Gezondheidsschade door blootstelling aan biologische agentia 22
14 Onveiligheid op de werkplek 23
14.1 Val van hoogte 23
14.2 Aanrijdgevaar 23
14.7 Ongeval met een machine 23
14.8 Ongeval als gevolg van inrichting van de arbeidsplaats 23
14.17 Getroffen of geraakt worden door voorwerpen, producten of onderdelen daarvan 23
14.21 Confrontatie met geweld 23
15 Zware ongevallen 25
15.1 Zware ongevallen bij Seveso-inrichtingen 25
15.2 Zware ongevallen bij bedrijven die onder de ARIE-regeling vallen 25
16 Onveilig en ongezond werk jeugdigen en kinderen 26
16.1 Onveilig en ongezond werk jeugdigen van 16 en 17 jaar 26
16.2 Onveilig en ongezond werk kinderen van 15 jaar 26
16.3 Onveilig en ongezond werk kinderen van 13 en 14 jaar 26
16.4 Kinderarbeid tot en met 12 jaar 26
17 Ongezond werk zwangeren 27
17.1 Ongezond werken enkelvoudige zwangeren 27
17.2 Ongezond werken meervoudig zwangeren 27

Inleiding

In dit document geeft de Nederlandse Arbeidsinspectie een overzicht van de risico's in haar domein. Ook bevat het een onderbouwing voor het al dan niet prioriteren van deze risico's voor het nieuwe meerjarenplan van de Arbeidsinspectie (2027-2030). Deze prioritering is tot stand gekomen op basis van de uitkomsten van de Inspectiebrede Risicoanalyse (IRA) en de Omgevingsanalyse (OMA).

Risicoprioritering

In haar domein onderscheidt de Arbeidsinspectie 23 hoofdrisico's. Om te kiezen welke risico's en (sub)sectoren actief worden benaderd en om de beschikbare capaciteit risicogestuurd in te zetten, vindt prioritering plaats door de risico's ten opzichte van elkaar te wegen.

Het resultaat is een overzicht van geprioriteerde risico's waarop de Arbeidsinspectie in het Meerjarenplan 2027-2030 actief programmeert, en de risico's waarbij de Inspectie (in principe) alleen optreedt op basis van een ernstige melding of klacht. Elke melding of klacht die bij de Arbeidsinspectie binnenkomt, wordt zorgvuldig gewogen op basis van de ernst, los van de aard van het risico.

Voor opsporingsactiviteiten is er geen actieve programmering nodig. Voor het Stelsel van Werk en Inkomen bepaalt de Arbeidsinspectie uiteindelijk op basis van een stelselbrede monitor waar verdiepende onderzoeken worden uitgevoerd. Om die redenen maken de zes risico's die zijn verbonden met opsporingswerkzaamheden en het Stelsel van Werk en Inkomen geen onderdeel uit van dit document. Wel kan er sprake zijn van dwarsverbanden tussen de risico's in het toezichtsdomein en opsporing. Op grond daarvan komt het werk van de Opsporingsdienst soms toch aan de orde in de onderbouwing van de risicoprioritering.

Methode

Aan de basis van de prioritering van risico's staat de IRA. Als de kans groot is dat het risico zich voordoet, als een risico veel mensen raakt, als de impact ervan op het leven van deze mensen hoog is, als het maatschappelijk effect groot is, of als werkgevers of andere partijen de rol die ze in het stelsel hebben gekregen niet goed uitvoeren, dan is er goede reden dat risico actief aan te pakken. De Arbeidsinspectie moet voor dat risico dan wel een wettelijke opdracht hebben. De IRA heeft als doel risico's kwantitatief en objectief te wegen en baseert zich daarbij op gegevens uit het recente verleden.

De IRA brengt alle risico's die spelen in het beleidsdomein van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in kaart, ook die risico's waarvoor de Arbeidsinspectie geen wettelijke opdracht heeft. Reden hiervoor is dat alle risico's in relatie tot elkaar staan; het optreden van een risico kan invloed uitoefenen op andere risico's. Daarnaast is er voor de Arbeidsinspectie altijd de mogelijkheid zaken te signaleren. Zo kan zij in de uitvoering van haar opdracht tegen signalen over de arbeidsmarkt, arbeidsomstandigheden of bestaanszekerheid aanlopen, ook als deze zaken niet direct gerelateerd zijn aan een opdracht voor de Arbeidsinspectie.

De OMA vult de risicoweging van de IRA aan door een meer ontwikkelings- en toekomstgericht perspectief te bieden. Daarvoor zijn publicaties van kennisinstellingen, uitvoeringsorganisaties en sociale partners uit de periode 2023-2026 geanalyseerd. Die zijn vervolgens aangevuld met verdiepende gesprekken met deskundigen, de toekomstverkenningen van onder meer SCP, CPB, TNO en RIVM, en een inventarisatie van lopende beleids- en wetgevingstrajecten in Nederland en Europa. De ontwikkelingen zijn geordend volgens het STEEP-model: sociaal-maatschappelijk, technologisch, economisch, ecologisch en politiek-bestuurlijk. De focus ligt op hoe belangrijke ontwikkelingen en trends het werk van en de opdrachten binnen de Arbeidsinspectie beïnvloeden.

Geprioriteerde risico's op grond van IRA en OMA 2027-2030

- Prioritair risico: actief en reactief
- Prioritair risico: andere inzet dan actief door programma of alleen reactief
- Alleen reactief bij onderzoekswaardige meldingen en verzoeken

		MJP 2027-2030
1	**Illegale tewerkstelling**	
2	**Onderbetaling (WML)**	
3	**Arbeidsuitbuiting/ernstige benadeling/ernstige misstanden**	
4	**Aantasting arbeidsvoorwaarden werknemers**	
4.1	Aantasting in cao's vastgelegde arbeidsvoorwaarden werknemers	
4.2	Aantasting arbeidsvoorwaarden gedetacheerde werknemers	
4.3	Aantasting arbeidsvoorwaarden ter beschikking gestelde arbeidskrachten	
5	**Aantasting werkgevers- en werknemersrechten**	
6	**Discriminatie bij werving, selectie, arbeidsvoorwaarden of arbeidsomstandigheden**	
7	**Ongewenst gedrag**	
8	**Werkdruk**	
9	**Ongezonde arbeidspatronen**	
9.1	Te lang werken	
9.2	Te weinig rusttijd	
9.3	Verstoring van het bioritme als gevolg van arbeidspatronen	
9.4	Overbelasting als gevolg van tijds- en plaatsonafhankelijk werken	
10	**Gezondheidsschade door fysieke belasting**	
10.1	Overbelasting als gevolg van het manueel hanteren van lasten	
10.2	Overbelasting als gevolg van repeterende bewegingen	
10.3	Gezondheidsschade door blootstelling aan trillingen	
10.4	Overbelasting als gevolg van een ongunstige werkhouding	
10.5	Te lang staan	
10.6	Te lang zitten	
10.7	Energetische overbelasting	
10.8	Gezondheidsschade door beeldschermwerk	
11	**Fysisch ongezonde werkomgeving**	
11.1	Gezondheidsschade als gevolg van een ongezond omgevingsklimaat	
11.2	Gezondheidsschade door blootstelling aan lawaai	

	MJP 2027-2030
11.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan ioniserende straling	
11.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan optische straling	
11.5 Gezondheidsschade door blootstelling aan elektromagnetische velden	
11.6 Gezondheidsschade door blootstelling aan overdruk of onderdruk	
12 Gezondheidsschade door blootstelling aan gevaarlijke stoffen	
13 Gezondheidsschade door blootstelling aan biologische agentia	
14 Onveiligheid op de werkplek	
14.1 Val van hoogte	
14.2 Aanrijdgevaar	
14.3 Ongeval veroorzaakt door een dier	
14.4 Ongeval met elektriciteit	
14.5 Verdrinking/Onderdompeling	
14.6 Ongevallen met door menselijke spierkracht aangedreven arbeidsmiddelen	
14.7 Ongeval met een machine	
14.8 Ongeval als gevolg van de inrichting van de arbeidsplaats	
14.9 Acuut contact met een koude of hete oppervlakte, substantie of omgeving	
14.10 Explosie	
14.11 Brand (niet ontstaan door een explosie)	
14.12 Ongeval bij blootstelling aan overdruk of onderdruk	
14.13 Acute vergiftiging of ongeval als gevolg van een gevaarlijke atmosfeer	
14.14 Ongeval met een bijtende of irriterende stof	
14.15 Acute fysieke belasting	
14.16 Ongeval als gevolg van blootstelling aan straling	
14.17 Getroffen of geraakt worden door voorwerpen, producten of onderdelen daarvan	
14.18 Ongeval door incidenten met een grote klap (lawaai)	
14.19 Ongeval als gevolg van trillingen	
14.20 Acute infectie	
14.21 Confrontatie met geweld	
14.22 Ongeval zonder directe oorzaak	
15 Zware ongevallen (Seveso/ARIE)	
16 Onveilig en ongezond werk jeugdigen en kinderen	
17 Ongezond werk zwangeren	

De afweging per risico op basis van IRA en OMA

Hieronder staat de afweging over prioriteitstelling per hoofdrisico weergegeven. Onder de zeventien hoofdrisico's voor eerlijk, gezond en veilig werk vallen meerdere risico's. Wijkt de prioritering van deze onderliggende risico's af van de weging van het hoofdrisico, dan beschrijven we dat in de afweging.

Het prioriteren van een risico betekent dat de Inspectie actieve inzet levert om de schade op basis van het risico zoveel mogelijk tegen te gaan. ■ Het is de bedoeling dat geel gearceerde risico's zowel actief als reactief worden opgepakt. ■ Roze gearceerde risico's krijgen een andere inzet dan actief vanuit een programma, of er wordt alleen reactief op gehandeld bij onderzoekswaardige meldingen en verzoeken, en ■ paarse risico's alleen reactief. De IRA-resultaten worden in een kleurenbalk weergegeven. Daarin staan de zes belangrijkste elementen van de IRA, evenals de mate waarin dat risico op dat element hoog (rood), gemiddeld (oranje) of laag (groen) scoort. Als er te weinig informatie is om tot een score te komen, is de kleurenbalk wit gelaten. De onderbouwing van de resultaten van de IRA en van de ontwikkelingen zijn in aparte rapportages over de IRA en de OMA te vinden. Net als dit document zijn die als bijlage bij het Meerjarenplan 2027-2030 gevoegd.

Hoge score IRA	Middelhoge score IRA	Lage score IRA	Geen duidelijke score IRA

Toelichting op IRA-dimensies

De IRA onderscheidt **zes** verschillende dimensies, die samen de ernst van het risico bepalen.

1. De risicopopulatie staat voor het aantal personen dat mogelijk met het risico in aanraking kan komen en daardoor schade kan oplopen.
2. De kans zet de schadepopulatie – het aantal personen dat schade ondervindt als gevolg van het optreden van het risico – af tegen de risicopopulatie.
3. Het effect is de impact van het risico (de ernst van de schade) als het risico optreedt. Daarbij maken we onderscheid tussen individueel effect (het effect dat het optreden van een risico heeft op een individu) en maatschappelijk effect (het effect dat het optreden van een risico heeft op de maatschappij; daarbij sluiten we aan bij het begrip 'brede welvaart').
4. Het stelsel is het geheel van wet- en regelgeving dat is bedoeld om het optreden van risico's zo veel mogelijk te voorkomen. Op basis van die wet- en regelgeving hebben actoren daarin een rol gekregen. De mate waarin die actoren die rol zoals beoogd uitvoeren, dus in lijn met de wet- en regelgeving handelen, noemen we de mate van uitvoeren van wet- en regelgeving.
5. De dimensie 'belang bevolking' laat ten slotte zien wat de burger vindt: welk risico zou de overheid prioriteit moeten geven? Dit gebeurt op basis van een door de Arbeidsinspectie uitgezette burgerenquête (uit 2025).
6. Een grote risicopopulatie hoeft niet op een probleem te duiden; het maakt een probleem wel erger als de kans van het risico hoog is, omdat dit leidt tot een in absolute zin grote schadepopulatie. Daarom nemen we in de afweging voor te prioriteren risico's niet de omvang van de risicopopulatie mee, maar de omvang van de schadepopulatie. De dimensie risicopopulatie is om die reden dan ook niet in de kleurenbalken opgenomen.

Wanneer beschouwen we een 8 prioritair?

We beschouwen een risico op basis van de IRA als prioritair als het hoog scoort op één of meerdere risicodimensies. Dat wil zeggen:

- Als de **kans** op schade, gegeven dat iemand tot de risicopopulatie behoort, hoog is
  - *7 of hoger op een 10-puntsschaal.*
- Als de **schadepopulatie** in absolute zin groot is; dat kan zich ook voordoen bij een gemiddelde kans en een grote risicopopulatie
  - De schadepopulatie is groter dan 60.000 personen.
- Als de **schade die een individu oploopt** als gevolg van het risico een grote impact op de kwaliteit van leven van deze persoon heeft
  - *Het individueel effect, d.w.z. de impact op het leven is groter dan 60 op een 100-punttschaal, waarbij 0 staat voor geen enkele impact en 100 voor overlijden.*
- Als het risico een grote **maatschappelijke impact** heeft, waarbij het aantal personen met schade, het aantal dimensies van brede welvaart waarop deze schade doorwerkt en de impact van deze schade op die dimensies bepalend zijn
  - *Het maatschappelijk effect is groter dan 10 op een 100-puntsschaal, waarbij het risico met de grootste maatschappelijke impact 100 scoort.*
- Als een relatief groot deel van de partijen die een rol hebben gekregen deze **rol** niet goed oppakken
  - *Het oppakken van de rol scoort een 6,5 of lager op een 10-puntsschaal.* Als burgers aangeven het belangrijk te vinden dat de overheid prioriteit geeft aan het aanpakken van het risico, maar het risico op geen van de andere dimensies hoog scoort, dan is dit op zichzelf niet voldoende reden om het risico te prioriteren.

Soms scoort een risico niet hoog op minimaal één van deze dimensies, maar kan er op basis van inzichten uit de OMA toch reden zijn om het risico te prioriteren. Als dit het geval is, geven we dit aan in de toelichting.

Risico's die wel scoren op een of meerdere van de bovenbeschreven IRA-dimensies, maar waarbij de Arbeidsinspectie geen wettelijke opdracht heeft, behoren per definitie tot de niet-prioritaire risico's.

Risico's eerlijk werk

1 Illegale tewerkstelling

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

1.1 Tewerkstelling van personen die niet in Nederland mogen werken

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

1.2 Schending tewerkstellingsvoorwaarden vreemdelingen met verblijfsrecht

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Vanuit de IRA is het hoofdrisico **Illegale tewerkstelling** prioritair door de grote schadepopulatie en het grote individuele effect, en door de hoge kans-score van het onderliggende risico *Schending tewerkstellingsvoorwaarden vreemdelingen met verblijfsrecht.*

De OMA schetst een aantal relevante ontwikkelingen die de prioritering van illegale tewerkstelling onderstrepen. Tekorten doen zich onder meer voor in arbeidsintensieve sectoren, zoals technische beroepen, de zorg en het onderwijs. In sectoren met lage marges zoeken werkgevers naar kostenbesparing en goedkoop inzetbare arbeid. Tegelijkertijd worden de mogelijkheden hiervoor kleiner. Dat komt door de hervatte handhaving op schijnzelfstandigheid, de komende Zelfstandigenwet en de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (Wtta). Die treedt per 1 januari 2027 in werking en de Arbeidsinspectie handhaaft er vanaf 1 januari 2028 op. Naarmate deze nieuwe maatregelen effectiever worden, is een waterbedeffect richting informele arbeid niet uit te sluiten, bijvoorbeeld in de vorm van zwart werk, contante betalingen en/of illegale tewerkstelling.

De uitvoering van het Europese migratiepact verandert daarnaast de toegang van asielzoekers tot de arbeidsmarkt. Asielzoekers met een grote kans op een verblijfsvergunning mogen sinds juni 2026 al na drie maanden werken, terwijl asielzoekers met een lage kans – zoals mensen uit veilige landen –juist van werk worden uitgesloten. Waar toegang tot de arbeidsmarkt formeel is uitgesloten, maar de behoefte aan werk blijft bestaan, neemt het risico op illegale tewerkstelling toe. Tegelijkertijd blijven er routes voor het aantrekken van arbeidskrachten van buiten de EU, zoals de EU-talentenpool en de in het coalitieakkoord aangekondigde pilot voor geschoolde arbeidskrachten in tekort-sectoren. Dit kan gevolgen hebben voor de toezichtketens rond erkend referentschap, verblijfs- en arbeids-voorwaarden en (grens)constructies.

In de inspectiepraktijk zien we dat de scheidslijn tussen illegale tewerkstelling en (schijn)constructies waarin sprake is van gedetacheerde derdelanders verder vervaagt. Dit leidt er toe dat groepen (arbeids)migranten in kwetsbare posities op de arbeidsmarkt opereren.

2 Onderbetaling

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

2.1 Onderbetalen of niet tijdig betalen van loon

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

2.2 Onderbetalen of niet tijdig betalen van de vakantiebijslag

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

De IRA-scores geven aanleiding het hoofdrisico **Onderbetaling** te prioriteren: de kans is groot, net als het individuele effect en het belang dat de maatschappij aan het aanpakken van het risico hecht.

De OMA wijst erop dat arbeidsmarktkrapte in sectoren met arbeidsintensief werk en lage marges doorwerkt in concurrentie op kosten en leidt tot een zoektocht naar goedkoop inzetbare arbeid. Daarbij doet zich aan de onderkant van de arbeidsmarkt een opeenstapeling van risico's voor. Laagbetaalde werkenden, waaronder arbeidsmigranten, zien zich vaak gedwongen ongunstige arbeidsvoorwaarden te accepteren. Hun afhankelijkheid van de werkgever voor inkomen en huisvesting beperkt bovendien de bereidheid misstanden te melden. Deze groepen zijn daardoor extra gevoelig voor ernstige benadeling en arbeidsuitbuiting. De OMA noemt onderbetaling ook expliciet als risico in de platformeconomie.

3 Arbeidsuitbuiting, ernstige benadeling, ernstige misstanden en meervoudige overtreding arbeidswetten

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

3.1 Arbeidsuitbuiting

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

3.2 Ernstige benadeling

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

3.3 Ernstige misstanden en meervoudige overtredingen van de arbeidswetten

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Arbeidsuitbuiting heeft ernstige gevolgen voor de slachtoffers. Dat alleen al is reden genoeg voor de Arbeidsinspectie om het hoofdrisico **Arbeidsuitbuiting, ernstige benadeling en ernstige misstanden en meervoudige overtredingen van arbeidswetten** – en alle onderliggende risico's daarbij – de komende vier jaar als prioritair te blijven beschouwen. Daarnaast hechten de burgers aan inzet van de overheid om arbeidsuitbuiting te voorkomen. Het onderliggende risico *Ernstige misstanden en meervoudige overtredingen van de arbeidswetten* is nieuw. Dat risico is een gevolg van de wettelijke aanpassingen die zijn gedaan om arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling effectiever te kunnen aanpakken. Het blijft moeilijk om zicht te krijgen op de precieze omvang van arbeidsuitbuiting en ernstige benadeling. De indruk is wel dat de omvang van de schadepopulatie – afgezet tegen de hele arbeidsmarkt – relatief klein is, en daarmee ook het maatschappelijk effect.

Politiek-bestuurlijke ontwikkelingen en de maatschappelijke aandacht voor dit onderwerp onderstrepen het belang van blijvende prioritering van dit hoofdrisico. Met de Wet modernisering en uitbreiding strafbaarstelling mensenhandel wordt ernstige benadeling een zelfstandig misdrijf. Dat brengt meer werk met zich mee, met name voor de Opsporingsdienst van de Nederlandse Arbeidsinspectie. Het coalitieakkoord spreekt de ambitie uit om Roemer- en SER-adviezen rond arbeidsmigratie door te voeren, bijvoorbeeld door werkgevers meer verantwoordelijkheden te geven voor de kwaliteit van huisvesting van arbeidsmigranten. In het verlengde hiervan wordt ook de mogelijkheid van sectorale inleenverboden bij aanhoudende misstanden opengehouden. De OMA wijst op de afhankelijkheid van laagbetaalde arbeidsmigranten van hun werkgever voor inkomen en huisvesting, wat hun meldingsbereidheid beperkt. De kwetsbare positie en meervoudige afhankelijkheid van laagbetaalde arbeidsmigranten vraagt blijvend om optreden van de toezichthouder.

4 Aantasting arbeidsvoorwaarden werknemers

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

4.1 Aantasting in cao's vastgestelde arbeidsvoorwaarden werknemers

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

4.2 Aantasting arbeidsvoorwaarden gedetacheerde werknemers

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

4.3 Aantasting arbeidsvoorwaarden ter beschikking gestelde arbeidskrachten

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

De risico's **Aantasting arbeidsvoorwaarden gedetacheerde werknemers** (4.2) en **Aantasting arbeidsvoorwaarden ter beschikking gestelde arbeidskrachten** (4.3) worden geprioriteerd vanwege de grote kans, het grote individuele effect, het onvoldoende invullen van de rol, en het belang dat de bevolking hecht aan het aanpakken van het hoofdrisico's – en daarmee ook van de onderliggende risico's. Daarnaast is de schadepopulatie van het risico *Aantasting arbeidsvoorwaarden van ter beschikking gestelde arbeidskrachten* in absolute zin ook nog eens groot. Hoewel het risico **Aantasting in cao's vastgestelde arbeidsvoorwaarden werknemers** op alle dimensies hoog scoort, behoort dit risico niet tot de geprioriteerde risico's, omdat de Arbeidsinspectie een beperkte wettelijke opdracht heeft; bij een melding (bij vermoedens van niet-naleving cao) dient de Arbeidsinspectie een onderzoek uit te voeren. De Arbeidsinspectie heeft vanuit de wet geen instrumentarium om actief op dit risico te acteren. Daarom is dit een reactieve opdracht. Naast de opdracht om op verzoek van sociale partners onderzoek te doen, heeft de Arbeidsinspectie de mogelijkheid problematiek met betrekking tot de naleving van cao's richting beleid te signaleren, zoals in 2025 ook is gedaan.[1]

Voor de aantasting van arbeidsvoorwaarden van gedetacheerde werknemers geldt dat ondermelding van detachering een probleem is. Desondanks biedt de registratie op basis van de Wet arbeidsvoorwaarden gedetacheerde werknemers in de Europese Unie (WagwEU) mogelijkheden om beter toezicht te houden op de arbeidsvoorwaarden en risico's rond gedetacheerde werknemers. Het tegengaan van ondermelding in de WagwEU kan een belangrijke bijdrage leveren bij het borgen van gezond, veilig en eerlijk werk voor deze groepen werkenden. Het thema detachering kan in belang nog verder groeien bij een mogelijke toename in detacherings- en andere schijnconstructies door de invoering van de Wtta.

De inwerkingtreding van de Wtta kan betekenen dat de mogelijkheden voor malafide uitzendbureaus om de arbeidsvoorwaarden van ter beschikking gestelde arbeidskrachten te beperken, kleiner worden. Het effect zou kunnen zijn dat het aantal uitzendbureaus op de markt voor uitleenarbeid daalt, en dat het nalevingsniveau bij de overblijvende uitzendbureaus verbetert. Tegelijkertijd kan er ook een waterbedeffect optreden, doordat werkgevers andere constructies gaan hanteren om toch over flexibele en goedkope arbeid te kunnen blijven beschikken. Mogelijk gebeurt dat ook door indirecte arbeidsmigratie van derdelanders via andere EU-lidstaten, en detachering via buitenlandse ondernemingen, waardoor het toezicht meer grensoverschrijdend moet werken.

1 CAO-naleving in vijf sectoren - Verkennend statistisch onderzoek op het domein eerlijk werk | NLArbeidsinspectie.nl

5 Aantasting werkgevers- en werknemersrechten

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Het hoofdrisico *Aantasting werkgevers- en werknemersrechten* en de onderliggende risico's worden niet geprioriteerd.[2] Voor het toezicht op het risico van de aantasting van werkgevers- en werknemersrechten is er een beperkte wettelijke opdracht voor de Arbeidsinspectie: bij een melding van vermoedens van stakingsbreking dient de Inspectie een onderzoek uit te voeren. De Arbeidsinspectie heeft vanuit de wet geen instrumentarium om actief op dit risico te acteren. Daarom is dit een reactieve opdracht.

De IRA heeft dit risico meegewogen, aangezien het wel aspecten bevat die horen bij het stelsel van eerlijk werk. Daarmee raakt het risico het werk van de Arbeidsinspectie. Als uitvoering van reflectief toezicht kan de Arbeidsinspectie dan ook signaleren over onderwerpen die betrekking hebben op dit hoofdrisico.[3]

2 De onderliggende risico's zijn: 5.1 Aantasting recht op vrijheid van organisatie voor werkgevers en werknemers; 5.2 Aantasting recht op collectief onderhandelen inclusief stakingsrecht; 5.3 Aantasting recht werknemers op medezeggenschap binnen een onderneming; 5.4 Aantasting rechten werknemers m.b.t. ontslag; 5.5 Aantasting recht werknemers op bescherming van aanspraken in geval van insolventie werkgever.

3 Coalitieakkoord 2026-2030. Aan de slag. Bouwend aan een beter Nederland, p. 42.

6 Discriminatie bij werving, selectie of beloning

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Uit de IRA komt de noodzaak naar voren om het risico van **discriminatie bij werving, selectie of beloning** te prioriteren. Het risico kent een grote schadepopulatie, met veel impact op individueel en maatschappelijk niveau. Daarnaast schort het ook aan het oppakken van deze rol door met name werkgevers. Doordat de wet die ongelijke behandeling bij werving en selectie zou moeten aanpakken niet is doorgegaan, beschikt de Inspectie echter niet over een instrumentarium waarmee zij dit risico effectief kan aanpakken. Inmiddels is een nieuw initiatiefwetsvoorstel voor toezicht gelijke kansen bij werving en selectie ingediend en in voorbereiding. Op grond van de komende Wet implementatie Richtlijn loontransparantie mannen en vrouwen, die naar verwachting in 2027 in werking treedt, wordt een extra toezichtstaak bij de Arbeidsinspectie belegd.

Vanuit de OMA worden tevens mogelijke risico's gezien bij de inzet van algoritmes of modellen binnen werving en selectie, wat het maatschappelijk belang verder onderstreept. Algoritmische sturing kan leiden tot discriminerende uitkomsten. Dat risico wordt verder vergroot door een gebrek aan transparantie in de beslissingen die op basis van algoritmes genomen worden. Als in de datasets waarmee het model wordt getraind impliciet of expliciet sprake is van ongelijkheid, kan het resulterende beslissysteem die ongelijkheid versterken of onzichtbaar tot norm verheffen. Daarbij is ook relevant dat aandacht voor het tegengaan van discriminatie bij werving, selectie of beloning in de publieke opinie en het maatschappelijk debat de afgelopen tijd sterk is toegenomen. Dit blijkt ook uit het door D66, CDA en VVD opgestelde coalitieakkoord *Aan de slag*. Daarin schrijft het kabinet dat het voornemens is discriminatie op de arbeidsmarkt aan te pakken, en van werkgevers te verwachten dat zij hun verantwoordelijkheid nemen in het beëindigen van discriminatie bij werving en selectie en op de werkvloer.[4]

4 De afgelopen jaren heeft de Inspectie bijvoorbeeld gesignaleerd over de aantasting van het stakingsrecht en over de aantasting van rechten van werknemers met betrekking tot ontslag.

Risico's gezond en veilig werk

7 Ongewenst gedrag

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

7.1 Intern ongewenst gedrag

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

7.2 Ongewenst gedrag door derden

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

De hoge IRA-scores op de aspecten van ongewenst gedrag en de wettelijk belegde opdracht om hier toezicht op te houden leiden tot prioritering van dit risico. Dat geldt zowel voor het hoofdrisico **Ongewenst gedrag** als ***Intern ongewenst gedrag*** (**7.1**) en ***Ongewenst gedrag door derden*** (**7.2**).

De OMA onderstreept dit. De maatschappelijke tolerantie voor ongewenst gedrag in alle vormen is kleiner geworden, waardoor het onderwerp ook op de politieke agenda staat. Het betreft problemen als pesten, intimidatie of grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer, maar ook geweldsincidenten. Vooral werknemers met veel direct contact met burgers, cliënten of patiënten kunnen met agressie te maken krijgen. Door risico's van psychosociale arbeidsbelasting (PSA) staat de kwaliteit van arbeid onder druk, waardoor het in een krappe arbeidsmarkt ook moeilijker kan worden voldoende personeel te werven. Een dynamiek waarin structurele tekorten en toenemende druk door PSA-risico's elkaar versterken, dreigt zich voor te doen of speelt al.

8 Werkdruk

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

8.1 Te hoge werklast

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

8.2 Cognitieve overbelasting

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

8.3 Emotionele overbelasting

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

De IRA-scores leiden tot prioritering van het hoofdrisico **Werkdruk** en de drie onderliggende risico's ***Te hoge werklast* (8.1)**, ***Cognitieve overbelasting* (8.2)** en ***Emotionele overbelasting* (8.3)**. Het hoofdrisico Werkdruk en de onderliggende risico's *Te hoge werklast* en *Emotionele overbelasting* kennen een grote schadepopulatie en een hoge kans, terwijl *Cognitieve overbelasting* en *Emotionele overbelasting* grote impact op het individu hebben.

De OMA laat zien dat uit onderzoek blijkt dat digitalisering meer cognitieve belasting, een verlies van autonomie en groeiende onzekerheid met zich meebrengt. De snelle ontwikkeling van *Artificial Intelligence* (AI) vraagt in delen van de arbeidsmarkt om nieuwe vaardigheden, wat het risico op cognitieve overbelasting verhoogt. De inzet van bijvoorbeeld AI, robots of cobots automatiseert werkprocessen en maakt sneller werken mogelijk. Complexe, controlerende en creatieve taken blijven over voor de mens en stapelen zich op.

Ook hebben AI en algoritmisch management de potentie om de autonomie en eigen regelmogelijkheden te verkleinen, bijvoorbeeld in de platformeconomie of de automatisering in distributiecentra, en om de kwaliteit van werk in het algemeen te veranderen. Daarnaast groeien bij mensen de zorgen over hun vervangbaarheid in het werk en over hun bestaanszekerheid op de langere termijn. Arbeidsmarkttekorten, ervaren bestaansonzekerheid en een groeiend beroep op mantelzorg versterken deze effecten. Er is dus ook vanuit de OMA voldoende reden om nu – in tegenstelling tot vier jaar geleden – naast werkdruk en emotionele overbelasting ook cognitieve overbelasting te prioriteren.

Ook demografisch is er reden tot zorg. Arbeidsmarktkrapte leidt in vitale sectoren als de zorg en het onderwijs tot significante toenames in werkbelasting en minder regelmogelijkheden om daarmee om te gaan. Technologische interventies en efficiëntiewinst zijn een deel van de oplossing, maar zijn waarschijnlijk niet in staat afdoende oplossingen te bieden.

Werkdruk en psychische druk zijn blijvende problemen op de arbeidsmarkt, getuige ook het aandeel psychische klachten dat aan arbeidsongeschiktheid ten grondslag ligt. Het coalitieakkoord legt nadruk op verlaging van de instroom in de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA).

Rond psychosociale arbeidsbelasting is het van belang onderscheid te maken tussen de dynamiek bij meer gekwalificeerd en hoger betaald personeel, en die bij de onderkant van de arbeidsmarkt. In de beter betaalde beroepen spelen vooral risico's op een te hoge werklast en te weinig autonomie onder invloed van arbeidsmarktkrapte en van productiviteitsverhoging door AI en digitalisering. Aan de onderkant van de arbeidsmarkt komt het risico op te hoge werklast vooral tot uiting in fysieke belasting, onderbetaling of ongewenst gedrag.

9 Ongezonde arbeidspatronen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

9.1 ■ Te lang werken

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

9.2 ■ Te weinig rusttijd

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

9.3 ■ Verstoring van het bioritme als gevolg van arbeidspatronen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

9.4 ■ Overbelasting als gevolg van tijds- en plaatsonafhankelijk werken

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Het hoofdrisico *Ongezonde arbeidspatronen* hangt sterk samen met andere risico's, met name met Werkdruk en Onderbetaling. Op basis van IRA-scores worden de onderliggende risico's ■ **Te lang werken (9.1; vanwege de grote schadepopulatie)** en ■ **Verstoring van het bioritme als gevolg van arbeidspatronen (9.3)**, ofwel nachtwerk (vanwege het hoge individuele effect). Met betrekking tot het risico Te weinig rusttijd (9.2) beschikt de Arbeidsinspectie op dit moment over te weinig bronnen om de omvang van de schade – en daarmee ook van het maatschappelijk effect – goed te kunnen inschatten. Wel hangt dit risico sterk samen met het risico *Te lang werken*, en waar nodig zouden dit risico en de bijbehorende wetgeving (de Arbeidstijdenwet) kunnen worden betrokken bij het aanpakken van het risico *Te lang werken* in relatie tot *Werkdruk en Onderbetaling*.

Vanuit de OMA hangt het hoofdrisico samen met risico's rond arbeidsmarktkrapte in vitale beroepen. Naarmate tekorten groter worden, groeit de druk op het zittende personeel om meer uren te maken en harder te werken. Daarnaast wijst de OMA op de risico's van hybride werken, dat een stabiel patroon is geworden. Voortdurende bereikbaarheid en een vervagende grens tussen werk en privé kunnen leiden tot overbelasting en onvoldoende herstel. Dat raakt direct aan Overbelasting als gevolg van tijds- en plaatsonafhankelijk werken (9.4) en Te weinig rusttijd (9.2). Omdat werk op afstand voor werkgevers minder zichtbaar is, is het bovendien lastiger te bewaken, terwijl hun verantwoordelijkheid voor de arbeidsomstandigheden blijft bestaan.

10 Gezondheidsschade door fysieke belasting

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

10.1 ■ Overbelasting als gevolg van het manueel hanteren van lasten

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

10.2 ■ Overbelasting als gevolg van repeterende bewegingen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

10.3 ■ Overbelasting door blootstelling aan trillingen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

10.4 ■ Overbelasting als gevolg van een ongunstige werkhouding

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

10.5 ■ Te lang staan

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

10.6 ■ Te lang zitten

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

10.7 ■ Overbelasting als gevolg van intensief bewegen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

10.8. ■ Gezondheidsschade door beeldschermwerk

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Door de combinatie van een grote schadepopulatie en – voor het hoofdrisico *Gezondheidsschade door fysieke belasting* – een groot maatschappelijk effect, geeft de Inspectie prioriteit aan de risico's ■ **Overbelasting als gevolg van het manueel hanteren van lasten (10.1)**, ■ **Overbelasting als gevolg van repeterende bewegingen (10.2)** en ■ **Overbelasting als gevolg van een ongunstige werkhouding (10.4)**.

De OMA ziet rond fysieke belasting een tweeledig beeld: technologie kan de belasting beperken, maar kan ook leiden tot hogere tempo-eisen en eentoniger werk. Worden gegevens uit monitoring gebruikt om het tempo zo te optimaliseren dat normen nét niet worden overschreden, dan nemen de mogelijkheden voor gezond werk juist af. Extra aandacht is nodig waar risicofactoren samenkomen, zoals bij combinatie van arbeidstekorten en weinig invloed op het werktempo, en bij arbeidsmigranten, die relatief vaak fysiek belastend werk doen. De effecten van fysieke belasting worden bovendien mogelijk onderschat door onderregistratie bij arbeidsmigranten en tijdelijke werknemers.

11 Fysisch ongezonde werkomgeving

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

11.1 Gezondheidsschade als gevolg van een ongezond omgevingsklimaat

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

11.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan lawaai

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

11.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan ioniserende straling

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

11.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan optische straling

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

11.5 Gezondheidsschade door blootstelling aan elektromagnetische velden

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

11.6 Gezondheidsschade door blootstelling aan overdruk of onderdruk

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

In de werkomgeving kunnen zich veel verschillende fysische risico's voordoen. We onderscheiden daarin het omgevingsklimaat, lawaai, ioniserende straling, optische straling, elektromagnetische velden en blootstelling aan overdruk of onderdruk. Voor de meeste van deze risico's is de kans klein en het maatschappelijk effect beperkt, terwijl de mate waarin partijen hun wettelijke taak uitvoeren redelijk tot goed is.

Uit de IRA blijkt dat **Gezondheidsschade door blootstelling aan ioniserende straling (11.3)** en **Gezondheidsschade door blootstelling aan overdruk of onderdruk (11.6)** risico's zijn die een kleine risicopopulatie en een lage kans kennen (met name 11.3), maar wel moeten worden geprioriteerd wegens het grote individuele effect bij blootstelling aan ioniserende straling (ook de reden waarom er zoveel regelgeving omtrent dit risico bestaat) en de werking van het stelsel rond overdruk/onderdruk.

De OMA wijst daarnaast op ontwikkelingen die om waakzaamheid vragen, onder meer rond hittestress. Klimaatverandering vergroot de kans op hittegolven, waardoor bij buitenwerk en in warme, slecht geventileerde binnenruimten extra risico's kunnen ontstaan. Ook de aandacht voor hittestress in beleid en regelgeving onderstreept het belang van passende preventieve maatregelen. Waar deze risico's zich kunnen voordoen, is het van belang dat werkgevers ze meenemen in hun arbozorg, in het bijzonder in de RI&E en de daarop gebaseerde maatregelen.

12 Gezondheidsschade door blootstelling aan gevaarlijke stoffen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

12.1 Gezondheidsschade door blootstelling aan kankerverwekkende mutagene stoffen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

12.2 Gezondheidsschade door blootstelling aan reproductietoxische stoffen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

12.3 Gezondheidsschade door blootstelling aan sensibiliserende stoffen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

12.4 Gezondheidsschade door blootstelling aan irriterende stoffen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

12.5 Gezondheidsschade door blootstelling aan neurotoxische stoffen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

12.6 Gezondheidsschade door blootstelling aan asbest

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Met name voor kankerverwekkende en mutagene stoffen, waaronder asbest, geldt dat de gezondheidsschade ernstig is, en daardoor is er sprake van een groot individueel effect. Dat geldt ook, maar in mindere mate, voor neurotoxische stoffen. Voor irriterende en sensibiliserende stoffen, die vaker tot gezondheidsschade leiden, is het individuele effect minder groot. Werkgevers pakken hun rol met betrekking tot het hoofdrisico en praktisch alle onderliggende risico's onvoldoende op. Dit is reden om het hoofdrisico **Gezondheidsschade door blootstelling aan gevaarlijke stoffen te prioriteren**, en daarmee ook alle onderliggende risico's, waaronder ook het risico **Gezondheidsschade door blootstelling aan asbest (12.6)**.

Binnen de OMA komen risico's rond gevaarlijke stoffen vooral terug in het kader van nieuwe technologische mogelijkheden en (de snelheid van het oppakken van) nieuwe stoffen. Zo hebben PFAS ('forever chemicals') en nanomaterialen nog onbekende gezondheidsrisico's. Ook recycling en hergebruik, zoals in de bouw of bij de demontage van zonnepanelen, brengen risico's op blootstelling op gevaarlijke stoffen met zich mee. Circulariteit hangt daarbij direct samen met strategische onafhankelijkheid, omdat het gaat om het terugwinnen van schaarse materialen. Voor asbest wordt de herziene Europese asbestrichtlijn uit 2023 de komende jaren in nationale regelgeving omgezet. De richtlijn scherpt de grenswaarde aan, en introduceert een vergunningplicht voor bedrijven die asbest verwijderen. Dat heeft gevolgen voor normering en toezicht. Het belang van het voorkomen van gezondheidsschade en de snelle technologische ontwikkeling dragen bij aan het prioriteren van het risico.

13 Gezondheidsschade door blootstelling aan biologische agentia

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Zowel de IRA als de OMA geeft geen aanleiding om dit hoofdrisico of een van de onderliggende risico's te prioriteren. Weliswaar is de schadepopulatie groot, maar dan gaat het voornamelijk om kortstondige griepgevallen die – vermoedelijk – op het werk zijn opgelopen. Op geen van de andere dimensies scoort dit risico hoog. In de omgevingsanalyse is het risico op een eventuele nieuwe pandemie deel van de externe dreigingen en disruptieve scenario's, onder de noemer strategische autonomie en weerbaarheid. Het gaat daarbij om het borgen van de mogelijkheid om bij ernstige verstoringen snel te kunnen schakelen en schade te kunnen beperken. Situaties met potentiële blootstelling aan biologische agentia vanuit de aard van de werkzaamheden worden onderkend en beheerst, zo blijkt uit de IRA. De betrokken sectoren hebben daar in het verleden al goed in geïnvesteerd.

14 Onveiligheid op de werkplek

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

14.1 Val van hoogte

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

14.2 Aanrijdgevaar

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

14.7 Ongeval met een machine

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

14.8 Ongeval als gevolg van de inrichting van de arbeidsplaats

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

14.17 Getroffen of geraakt worden door voorwerpen, producten of onderdelen daarvan

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

14.21 Confrontatie met geweld

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Het hoofdrisico *Onveiligheid op de werkplek* kent een grote kans en een grote schadepopulatie. Dit hoofdrisico omvat een groot aantal onderliggende risico's, omdat er veel verschillende manieren zijn waarop een ongeval kan ontstaan. Geen van de onderliggende risico's heeft daardoor een grote schadepopulatie of een grote kans. Aansluitend bij de reden (omvang schadepopulatie en kans) waarom het hoofdrisico op basis van IRA zou moeten worden geprioriteerd, worden de onderliggende risico's met zowel een gemiddelde kans (score 5 of 6) als een gemiddelde schadepopulatie (ten minste groter dan 10.000) geprioriteerd. Dat zijn **Val van hoogte (14.1)**, **Aanrijdgevaar (14.2)**, **Ongeval met een machine (14.7)**, **Ongeval als gevolg van inrichting van de arbeidsplaats (14.8)**, **Getroffen of geraakt worden door voorwerpen, producten of onderdelen daarvan (14.17)** en **Confrontatie met geweld (14.21)**.[5]

De OMA onderstreept het groeiende politiek-bestuurlijke en maatschappelijke belang van preventie van gezondheidsschade en het voorkomen van ongevallen. Personeelstekorten verkleinen de ruimte voor instructie en onderhoud, terwijl nieuwe en ingeleende krachten door beperkte ervaring extra kwetsbaar zijn. Economische

5 De niet geprioriteerde onderliggende risico's zijn: 14.3 Ongeval veroorzaakt door een dier, 14.4 Ongeval met elektriciteit, 14.5 Verdrinking / Onderdompeling, 14.6 Ongevallen met door menselijke spierkracht aangedreven arbeidsmiddelen, 14.9 Acuut contact met een koude of hete oppervlakte, substantie of omgeving, 14.10 Explosie, 14.11 Brand (niet ontstaan door een explosie), 14.12 Ongeval bij blootstelling aan overdruk of onderdruk, 14.13 Acute vergiftiging of ongeval als gevolg van een gevaarlijke atmosfeer, 14.14 Ongeval met een bijtende of irriterende stof, 14.15 Acute fysieke belasting, 14.16 Ongeval als gevolg van blootstelling aan straling, 14.18 Ongeval door incidenten met een grote klap (lawaai), 14.19 Ongeval als gevolg van trillingen, 14.20 Acute infectie en 14.22 Ongeval zonder directe oorzaak.

transities vergroten dit risico. Bij snelle opschaling kunnen installaties in bedrijf gaan voordat de veiligheid is geborgd, en bij stilleggen en slopen zijn bedrijven werkzaam die de locatie onvoldoende kennen. Daarnaast ontstaan nieuwe risico's door interactie tussen mens en robot. De dubbele meldplicht en de vergewisplicht voor uitleners, die naar verwachting in juli 2027 in werking treden, geven het toezicht op ongevallen met uitzendkrachten een nieuwe basis.

15 Zware ongevallen (Seveso/ARIE)

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

15.1 Zware ongevallen bij Seveso-inrichtingen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

15.2 Zware ongevallen bij bedrijven die onder de ARIE-regeling vallen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

Doordat er zelden een zwaar ongeval (Seveso) plaatsvindt, scoort dit risico laag op kans en maatschappelijk effect. Wel schort er veel aan de naleving van alle regels die vanuit de aanvullende Seveso-regelgeving gelden. Dat uit zich in een hoge score voor het oppakken van de rol binnen het stelsel voor de Seveso-inrichtingen. De eerste handhavende inspecties die in 2025 zijn uitgevoerd bij ARIE-bedrijven laten voor de ARIE-regels een positiever beeld zien, waarbij wel de kanttekening moet worden gemaakt dat dit een allereerste beeld is.

Gezien de wettelijke opdracht van de Inspectie en vanwege het brede maatschappelijke belang dat aan het (gezamenlijke) toezicht op dit type bedrijven en inrichtingen wordt gehecht, blijft het ondanks de lage kans en de geringe schadepopulatie nodig dat de Inspectie het hoofdrisico **Zware ongevallen**, inclusief beide onderliggende risico's, als prioritair aanmerkt en actief oppakt.

Strategische autonomie en weerbaarheid zijn belangrijke thema's binnen de OMA, die (indirect) raken aan het risico op zware ongevallen en de bredere veiligheid binnen en rond de procesindustrie. Geopolitieke onzekerheid en internationale spanningen leiden tot een groter belang van crisisparaatheid en goed functionerende veiligheids-systemen. Tegelijkertijd staan energie-intensieve en traditionele industrieën onder druk. Dat kan leiden tot situaties waarin kennis verdwijnt, onderhoud onder druk komt te staan of installaties worden stilgelegd en ontmanteld. Aan de andere kant groeien specifieke sectoren, zoals bijvoorbeeld de defensie-industrie, nieuwe energie en hightech-bedrijven. Bij nieuwe of groeiende bedrijven kunnen risico's ontstaan als er werk wordt verricht voordat de veiligheid voldoende is geborgd.

16 Onveilig en ongezond werk jeugdigen en kinderen

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

16.1 Onveilig en ongezond werk jeugdigen van 16 en 17 jaar

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

16.2 Onveilig en ongezond werk kinderen van 15 jaar

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

16.3 Onveilig en ongezond werk kinderen van 13 en 14 jaar

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

16.4 Kinderarbeid tot en met 12 jaar

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

De IRA-scores geven reden om het hoofdrisico **Onveilig en ongezond werk jeugdigen en kinderen** vanwege de hoge kans te prioriteren. Daarnaast hecht de bevolking ook aan prioritering van dit risico. Kijkend naar de onderliggende risico's zien we dat de kans vooral hoog is bij 16- en 17-jarigen. De kans op schade is gemiddeld bij kinderen van 13 en14 jaar en van 15 jaar, leeftijdsgroepen waarvoor in de Arbowet en de Arbeidstijdenwet strengere voorwaarden gelden.

Gezien de kwetsbaarheid van deze jongere jeugdigen kiezen we ervoor om ook deze groepen mee te nemen in de prioritering, evenals – op basis van de OMA – kinderen tot en met 12 jaar. In de omgevingsanalyse is de uitbreiding van de wetgeving aangaande kunstkinderen aan de orde gekomen. Om de bedrijfsmatige inzet van *kidfluencing* tegen te gaan, wordt wetgeving voorbereid waarbij een ouder of voogd een ontheffing moet aanvragen voor kinderen onder de 13 jaar in commerciële vlogs met meer dan 50.000 volgers. Als deze regelgeving van kracht wordt, ontstaat daarmee een extra (reactieve) opdracht voor de Inspectie.

Verder is de blijvende spanning op de arbeidsmarkt een dreiging voor het hoofdrisico. De inzet van jeugdigen kan een reactie zijn op tekorten, evenals het hen langer laten doorwerken met een mogelijk hogere werklast. Ook de blijvende positie van platformwerk in Nederland werkt hier door. Uit de inspectiepraktijk blijkt dat jeugdigen via platforms worden ingezet als bezorger of in andere functies in de horeca en detailhandel.

17 Ongezond werk zwangeren

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

17.1 Ongezond werken enkelvoudige zwangeren

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

17.2 Ongezond werken meervoudig zwangeren

Omvang schadepopulatie	Kans	Individueel effect	Maatschappelijk effect	Oppakken rol binnen stelsel	Belang bevolking

In het Arbeidsomstandighedenbesluit staan aparte voorschriften om zwangeren te beschermen tegen ongezond werken. Uit de IRA blijkt dat de naleving onvoldoende is, en dat gezond werken door zwangeren daardoor onder druk staat. Het hoofdrisico **Ongezond werk zwangeren** is prioritair vanwege het hoge individuele effect (zoals vroeggeboorte) en de beperkte mate waarin de rol binnen het stelsel wordt opgepakt.

We onderscheiden enkelvoudige en meervoudig zwangeren (vrouwen zwanger van een meerling), omdat voor de tweede groep de gevolgen van ongezond werken een stuk groter zijn dan voor de eerste groep. Daardoor zijn passende maatregelen (werk- en roosteraanpassingen, beperking blootstelling, en vroegtijdige inschakeling van deskundigheid) nog belangrijker. Risico's voor zwangeren ontstaan vooral door fysieke overbelasting, blootstelling aan gevaarlijke stoffen en psychosociale arbeidsbelasting (zoals hoge werkdruk/roosterdruk).

De OMA onderstreept het belang van meer aandacht voor de verschillende uitwerking van arbeidsrisico's op verschillende groepen werkenden. Dat geldt voor verschillen tussen mannen en vrouwen in belasting en belastbaarheid, maar ook voor specifieke levensfasen als de zwangerschap. Dit vraagt zowel van werkgevers als van de Arbeidsinspectie gerichte aandacht.

Deze publicatie is een uitgave van:

Nederlandse Arbeidsinspectie
Postbus 90801 | 2500 LV Den Haag
t 0800 51 51

November 2026